NEDERLANDS

1. Lezen

KO	L4	L6
De kleuters kunnen 1.1.1 rijm herkennen, rijmwoorden bedenken en woorden in klankgroepen verdelen (fonologisch bewustzijn). 1.1.2. een bepaalde klank in gesproken woorden op verschillende posities herkennen (fonemisch bewustzijn). 1.1.3 een variatie aan klanken in mk-, km- en mkm-woorden onderscheiden (fonemisch bewustzijn). 1.1.4 minimum 15 letters (korte, lange, tweetekenklinkers en medeklinkers) herkennen door de bijbehorende klank uit te spreken (klanktekenkoppeling).	**De leerlingen kunnen** 1.1.1 woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw. 1.1.2 accuraat en geautomatiseerd lezen (vlot lezen). 1.1.3 teksten accuraat, met gepast tempo en met intonatie lezen (vloeiend lezen). 1.1.4 teksten en boeken lezen met aandacht en doorzettingsvermogen.	**De leerling kan** 1.1.1 onbekende woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw en kennis van leenwoorden. 1.1.2 teksten expressief lezen.

Vlot en vloeiend lezen

Fonologisch en fonemisch bewustzijn

MD/ GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
					Rijm (fonologisch bewustzijn)									
KO 1.1.1	NL.617		NL.001		Gebruiken geluiden en klanken. **Voorbeelden** *Geluiden en klanken:* • 'De ziekenwagen rijdt voorbij: wie-uu, wie-uu…' • 'Wie de slang hoort sissen mag kronkelen zoals een slang, ssssss…'									
KO 1.1.1			NL.002		Herkennen gelijkende en verschillende geluiden en klanken.									
KO 1.1.1,			NL.003		Herkennen verschillen en overeenkomsten tussen twee gesproken klanken in woorden. **Te hanteren begrip** de klank									
KO 1.1.1			NL.004		Gebruiken klanken in woorden.									
KO 1.1.1			NL.005		Luisteren naar rijmen.									

PBD-GO! CONCERT nog niet goedgekeurd

KO 1.1.1	NL.617		NL.006		Participeren aan rijm.									
KO 1.1.1	NL.617		NL.007		Vullen bij rijmen ontbrekende zinnen en woorden aan.									
KO 1.1.1	NL.520		NL.008		Herkennen rijm. **MIA** *Rijm:* begin- en eindrijm **Te hanteren begrippen** het rijm, rijmen									
KO 1.1.1			NL.009		Geven rijmwoorden.									
KO 1.1.1			NL.010		Passen rijm toe in taalspel. **MIA** *Taalspel:* rijmpjes, raadsels, liederen									
					Klankgroepen (fonologisch bewustzijn)									
			NL.011		Herkennen dat zinnen uit woorden bestaan.									
KO 1.1.1			NL.012		Herkennen klankgroepen en klanken in woorden. **Te hanteren begrippen** het woord, de klankgroep, het woorddeel **Voorbeelden** *Klankgroepen en klanken in woorden:* • Wat past niet in het rijtje: p**an** – m**an** – k**at**? • De leerkracht 'springt' de klankgroepen in het woord 'paraplu': 'pa' 'ra' 'plu'! We maakten drie sprongen. Nu doen wij dat samen met de woorden 'regen', 'wolk' en 'regenboog': 're' 'gen', 'wolk', 're' 'gen' boog'. De sprongen kunnen in elk woord verschillend zijn. • De leerkracht toont verschillende soorten ballen en zegt daarbij het woord 'bal'. 'Hoe weten jullie nu welke bal ik bedoel?' De kleuters merken wellicht op dat er een voetbal, een tennisbal en een basketbal liggen. De leerkracht modelleert dat je aan basketbal kan aanduiden door niet allen 'bal' te zeggen, maar er het woorddeel 'basket' aan toe te voegen: 'Wanneer ik een ander deel aan het woord bal toevoeg weet ik welke bal het precies is, de basket-bal!' Samen met de kleuters ontdekt de leerkracht dat er nog andere delen aan het woord 'bal' kunnen toegevoegd worden om precies te kunnen zeggen over welke bal het gaat.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					Fonemisch bewustzijn									
KO 1.1.3			NL.013		Onderscheiden een variatie aan klanken in een woord. **MIA** *Woorden:* • MK-woorden • KM-woorden • MKM-woorden									
KO 1.1.2			NL.014		Wisselen klanken in bestaande woorden in zodat er nieuwe woorden worden gevormd. **Voorbeelden** *Inwisselen klanken:* • Bij het woord 'mat' wissel ik de 'm'-klank in voor een 'l'-klank. Zo vorm ik het woord 'lat'. • Bij het woord 'oom' voeg ik de 'dr'-klankgroep toe om het woord 'droom' te vormen.									
KO 1.1.2, KO 1.1.3			NL.015		Herkennen begin-, midden- en eindklank in woorden. **MIA** *Woorden:* • MK-woorden • KM-woorden • MKM-woorden *Klanken:* • korte klinkers • lange klinkers • tweetekenklinkers • medeklinkers **Te hanteren begrippen** de klank, vooraan, achteraan, in het midden **Voorbeelden** *Klanken in woorden:* • Wat hoor je vooraan in /vuur/? • Wat hoor je achteraan in /huis/?									
KO 1.1.1, KO 1.1.2,			NL.016		Tonen hun kennis van klanken in verschillende contexten. **Voorbeelden**									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

KO 1.1.3					• Daniel luistert naar een versje en klapt telkens als hij een woord hoort dat met de klank /s/ begint, zoals slang, stoel en sok. • Abigail rijmt boom op room en legt uit dat ze hetzelfde klankstukje achteraan hoort.								
Alfabetisch principe													
					Klanktekenkoppeling								
KO 1.1.4,	NL.175		NL.017		Herkennen voor hen belangrijke letters en woorden. **Voorbeelden** *Belangrijke letters en woorden:* • Woorden die ze vaak tegenkomen. • Woorden die steeds in een letterlijke herhaling in een prentenboek voorkomen.								
KO 1.1.4	NL.175		NL.018		Lezen voor hen belangrijke letters en woorden.								
KO 1.1.4			NL.019		Herkennen minstens vijftien letters. **MIA** *Herkennen:* in verschillende verschijningsvormen: leesletters, kapitalen, lettertypes *Letters:* • korte klinkers • lange klinkers • tweetekenklinkers • medeklinkers **Te hanteren begrippen** de korte klinker, de lange klinker, de tweetekenklinker, de medeklinker								
KO 1.1.4			NL.020		Lezen minstens vijftien letters. **MIA** *Lezen:* • met correcte uitspraak • in verschillende verschijningsvormen: leesletters, kapitalen, lettertypes								
KO 1.1.4			NL.021		Herkennen alle letters. **MIA** *Herkennen:* letters in verschillende verschijningsvormen: leesletters, kapitalen, lettertypes, handschrift: kleine letter, hoofdletter								
L4 1.1.2	NL.039		NL.022		Lezen alle letters.								

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

	NL.176				**MIA** *Letters:* • korte klinkers • lange klinkers • tweetekenklinkers • medeklinkers *Lezen:* Letters in verschillende verschijningsvormen: leesletters, kapitalen, lettertypes, handschrift: kleine letter, hoofdletter									
	LL.080		NL.023		Begrijpen het doel van het alfabet. **MIA** *Doel:* • alfabetisch rangschikken • alfabetisch opzoeken **Te hanteren begrippen** de letter, het alfabet									
			NL.024		Zeggen het alfabet op.									
	LL.080		NL.025		Gebruiken het alfabet bij het opzoeken.									
KO 1.1.4, L4 1.1.2			NL.026		Tonen hun kennis van letters in verschillende leescontexten. **Voorbeelden** • In de kleuterklas wordt gewerkt rond het thema verkeer. In de bouwhoek ligt een doos met verkeersborden. Dario en Frieke bouwen samen een winkel. De parkeerplaatsen bij de winkel duiden ze aan met het verkeersbord waar de letter ‘p’ op staat. Zij weten dat dat de letter ‘p’ is van het woord ‘parkeren’. • In de schoolbibliotheek staan de boeken alfabetisch gerangschikt. Yaro vindt snel een boek dat hij wil lezen door met behulp van het alfabet te zoeken. Wanneer hij het uit heeft gelezen kan hij het ook gemakkelijk op de juiste plek terugplaatsen door gebruik te maken van de alfabetische volgorde.									
Lezen vlot														
MD/ GO!			**Nr.**	E/B/G	**Leerlijn**	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
L4 1.1.2	NL.039 NL.040,		NL.027		Lezen klankzuivere woorden met één lettergreep.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

	NL.041 NL.176													
L4 1.1.2			NL.028		Lezen klankzuivere woorden met meerdere lettergrepen.									
L4 1.1.2	NL.212, NL.214		NL.029		Lezen klankzuivere woorden met medeklinkerclusters vooraan of achteraan. **Voorbeeld** *Woorden met medeklinkerclusters:* woorden met br, spr, schr, st, cht…									
L4 1.1.2	NL.222 NL.223 NL.224 NL.225		NL.030		Lezen woorden met een doffe e klank.									
L4 1.1.2	NL.045		NL.031		Lezen woorden met niet-klankzuivere klinkers en medeklinkers.									
L4 1.1.2	NL.213 NL.216 NL.217, NL.218 NL219 NL.221		NL.032		Lezen woorden met specifieke lettercombinaties. **MIA** *Specifieke lettercombinaties:* • au/ou en ei/ij • aai, ooi, oei, eeuw, ieuw en uw • -ng en -nk • -ch/-g en -cht/-gt • oo voor -ch • korte klank in een open lettergreep voor -ch • -ds • -teit en -heid • -isch(e), -air(e), -iaal, -eaal, -ueel, -ieel									
L4 1.1.2			NL.033		Lezen woorden met gesloten lettergrepen.									
L4 1.1.2			NL.034		Lezen woorden met open lettergrepen. **Te hanteren begrip** de lettergreep									
L4 1.1.2			NL.035		Lezen frequente woorden waarin specifieke letters en lettercombinaties afwijkend worden uitgesproken. **Voorbeelden** *Afwijkende uitspraak:*									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					• politie (t als s) • bureau (eau als oo)									
L6 1.1.1	NL.226 NL.227 NL.228		NL.036		Lezen frequente leenwoorden. **Te hanteren begrip** het leenwoord **Voorbeelden** *Frequente leenwoorden:* • restaurant • computer									
L4 1.1.3	NL.526, NL.237		NL.037		Lezen woorden met een hoofdletter.									
L6 1.1.1	NL.235, NL.236		NL.038		Lezen vaak voorkomende afkortingen. **Voorbeelden** *Vaak voorkomende afkortingen:* • *EU lezen als 'Europese Unie'* • *p.7 lezen als 'pagina 7'*									
L4 1.1.2		NL.022	NL.039		Lezen gekende letters en woorden in eenvoudige zinnen aan een gepast tempo.									
L4 1.1.2		NL.027	NL.040		Lezen zinnen met klankzuivere éénlettergrepige woorden. **MIA** *Klankzuivere éénlettergrepige woorden:* • MK-, KM-, MKM-woorden *Zinnen:* • korte zinnen, bestaande uit één regel • zonder hoofdletters • met hoofdletters									
L4 1.1.2		NL.027	NL.041		Lezen samengestelde zinnen met klankzuivere éénlettergrepige woorden. **MIA** *Samengestelde zinnen:* • bestaand uit één regel • betekenisvol verdeeld over twee regels • zonder hoofdletters • met hoofdletters									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

L4 1.1.1, L4 1.1.2			NL.042		Lezen zinnen met klankzuivere meerlettergrepige woorden. **MIA** *Zinnen:* • bestaand uit één regel • zonder hoofdletters • met hoofdletters									
L4 1.1.1, L4 1.1.2			NL.043		Lezen samengestelde zinnen met klankzuivere meerlettergrepige woorden. **MIA** *Samengestelde zinnen:* • bestaand uit één regel • betekenisvol verdeeld over twee regels • zonder hoofdletters • met hoofdletters									
L4 1.1.2			NL.044		Lezen eenvoudige teksten, woord voor woord.									
L4 1.1.2			NL.045		Lezen zinnen met klankzuivere en niet-klankzuivere één- en meerlettergrepige woorden.									
Lezen vloeiend														
MD/ GO!			**Nr.**	**E/B/G**	**Leerlijn**	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
L4 1.1.3			NL.046		Lezen woordgroepen in een zin als eenheid met hantering van de leesboog.									
L4 1.1.2, L4 1.1.3		NL.362	NL.047		Lezen woorden verstaanbaar en accuraat. **MIA** *Accuraat:* • correcte uitspraak versus spellingsuitspraak *Verstaanbaar:* • articulatie **Voorbeeld** *Correcte uitspraak versus spellingsuitspraak:* • De normale uitspraak van pannenkoek is [panəkoek]. Als je een [n] uitspreekt is dat een spellinguitspraak. • Lezen woorden eindigend op -lijk met de juiste uitspraak zoals het woord /natuurlijk/, [natuurlək].									
L4 1.1.2,			NL.048		Lezen het woord met intonatie.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

L4 1.1.3					**MIA** *Intonatie:* met gepaste klemtoon									
L4 1.1.3, L4 1.1.12	NL.363, NL.127		NL.049		Illustreren lezen met intonatie. **MIA** *Intonatie:* • met gepaste klemtoon • met behulp van lees- en woordtekens • in functie van de inhoud van de tekst									
L4 1.1.3, L4 1.1.12	NL.363, NL.127		NL.050		Lezen de zin met intonatie. **MIA** *Intonatie:* • met gepaste klemtoon • met behulp van lees- en woordtekens • in functie van de inhoud van de tekst									
L6 1.1.2	NL.366		NL.051		Illustreren lezen met expressie. **MIA** *Expressie:* • gepast volume • gepast tempo • natuurlijkheid • emotionaliteit									
L6 1.1.2			NL.052		Lezen met het gepaste volume.									
L6 1.1.2			NL.053		Lezen teksten in het gepaste tempo.									
L6 1.1.2			NL.054		Lezen met natuurlijkheid en emotionaliteit. **MIA** *Natuurlijkheid en emotionaliteit:* • Spreken bij het luidop lezen van teksten op dezelfde manier als bij een gewoon gesprek. (natuurlijkheid) • Laten het verschil horen tussen een dialoog en een beschrijving. (natuurlijkheid) • Geven uitdrukking aan beelden, gevoelens en gedachten. (emotionaliteit)									
Leestechnieken														
MD/ GO!	⚑	🔗	**Nr.**	E/B/G	**Leerlijn**	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
					Decoderen									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

L4 1.1.1, L4 1.1.2	NL.017	NL.018	NL.055		Lezen frequent voorkomende woorden met behulp van de visuele woordvorm. **Voorbeelden** *Lezen met behulp van visuele woordvorm:* • directe woordherkenning • woorden herkennen aan de volgorde van letters								
L4 1.1.2, L4 1.1.1			NL.056		Herkennen verschillende leestechnieken. **MIA** *Leestechnieken:* • elementaire leeshandeling • lezen met behulp van klankclusters en spellingspatronen • lezen met behulp van visuele woordvorm • lezen met behulp van morfologische analyse • lezen met behulp van context								
L4 1.1.2			NL.057		Gebruiken de elementaire leeshandeling bij het lezen van nieuwe woorden. **MIA** *Elementaire leeshandeling:* • De letters in een woord verklanken in de juiste volgorde. • De juiste volgorde van de klanken onthouden. • De klanken samenvoegen tot een woord. • Het nieuwe woord betekenis geven. **Voorbeelden** *Elementaire leeshandeling:* • /mmmaaannn/, /maan/ • /lllijijijmmm/, /lijm/								
L4 1.1.2			NL.058		Gebruiken klankclusters en spellingspatronen bij het lezen. **MIA** *klankclusters en spellingspatronen:* • combinaties van medeklinkers • combinaties van zowel klinkers als medeklinkers • vaste lettercombinaties **Voorbeelden** *klankclusters en spellingspatronen bij het lezen:* • Lettercombinaties worden herkend en in één keer gelezen: /z/, /eep/, /zeep/, /st/, /ap/, /stap/.								

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					• Cluster: str, spr, kl • Spellingpatroon: ak, open, aan • Vaste lettercombinaties: aai, ooi, eeuw								
L4 1.1.2			NL.059		Gebruiken de visuele woordvorm bij het lezen. **Voorbeeld** *Visuele woordvorm:* de woordvorm en de bijhorende klankvorm is in het geheugen opgeslagen								
L4 1.1.2, L4 1.1.1			NL.060		Gebruiken morfologische analyse bij het lezen. **MIA** *Morfologische analyse:* Het woord opdelen aan de hand van betekenisvolle lettercombinaties. **Voorbeelden** *Morfologische analyse:* • Herkennen direct woorddelen in een woord zoals /voet/ en /bal/ in /voetbal/. • Herkennen van betekenisvolle lettercombinaties zoals /ge/,/knoei/, /geknoei/; /ver/, /geven/, /vergeven/.								
L4 1.1.2			NL.061		Gebruiken de context bij het lezen. **Voorbeelden** *Context gebruiken:* • Direct weten welk woord er volgt in een zin zoals 'De kip legt een…'. • Het leenwoord /goal/ kunnen lezen omdat de tekst over voetbal gaat.								
L4 1.1.2			NL.062		Herkennen bij het lezen woordgroepen in een zin als eenheid.								
					Zelfcorrectie								
L4 1.1.2, L4 1.1.3, L4 1.1.4		LL.053 NL.401	NL.063		Verbeteren eigen fouten bij het lezen met behulp van afbeeldingen, de context en aanwijzingen van anderen.								
L4 1.1.2, L4 1.1.3, L4 1.1.4		LL.053 NL.528 NL.529 NL.242	NL.064		Verbeteren zichzelf wanneer een woord of een regel niet of foutief gelezen is. **MIA** *Verbeteren:* met behulp van: • de inhoud van de tekst • kennis van woord- en leestekens								
L4 1.1.2,	NL.380	LL.054	NL.065		Verbeteren zichzelf qua intonatie en expressie.								

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

L4 1.1.3, L4 1.1.4		NL.403												
L4 1.1.4		LL.066	NL.066		Reflecteren over hoe accuraat de eigen leesvaardigheid is.									
L4 1.1.2, L4 1.1.3, L4 1.1.4		LL.054 NL.403	NL.067		Tonen na reflectie verbeteringen in een volgende leesbeurt.									

KO	L4	L6
De kleuters kunnen 1.1.5 de betekenis van eenvoudige visuele boodschappen begrijpen. 1.1.6 expliciete informatie over de situatie, de gevoelens, de personages en perspectiefname uit voorgelezen teksten halen. 1.1.7 expliciete verbanden binnen een tekst verwoorden: oorzaak, gevolg, probleem en oplossing. 1.1.8 verbanden leggen tussen voorgelezen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.9 de belangrijkste gebeurtenissen uit een verhaallijn in eigen woorden navertellen.	**De leerlingen kunnen** 1.1.5 expliciet vermelde informatie in teksten weergeven. 1.1.6 informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.1.7 verbanden leggen tussen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.8 beoordelen of de titel bij de tekst past. 1.1.9 verwoorden hoe de auteur denkt over het onderwerp van de tekst. 1.1.10 verwoorden hoe een tekst aansluit bij het leesdoel. 1.1.11 zich oriënteren op het lezen, tot begrip komen en het lezen bijsturen door aangeleerde leesstrategieën te gebruiken.	**De leerling kan** 1.1.3 expliciete en impliciete informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. 1.1.4 verbanden leggen tussen teksten en zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis. 1.1.5 vergelijken hoe verschillende auteurs denken over eenzelfde onderwerp. 1.1.6 beoordelen hoe een tekst zijn/haar standpunt wel of niet beïnvloedt. 1.1.7 zich oriënteren op het lezen, tot leesbegrip komen en het lezen bijsturen door indien nodig relevante leesstrategieën te selecteren en te gebruiken.

Tekstbegrip

Informatie selecteren en interpreteren

MD/ GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
KO 1.1.5 KO 1.1.6, KO 1.1.7, KO 1.1.8, KO 1.1.9	NL.327 NL.596		NL.068		Begrijpen voorgelezen teksten.* **MIA** *Begrijpen:* • expliciete informatie • belangrijkste gebeurtenissen uit een verhaallijn **een variatie aan teksten*									
KO 1.1.6	S.001 S.002 NL.596	NL.327	NL.069		Geven expliciet informatie uit een voorgelezen tekst weer.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					MIA *Informatie:* • de belangrijkste gebeurtenissen • de situatie • de gevoelens • de personages • de perspectiefname *Weergeven:* • in eigen woorden • door het uit te beelden • met behulp van concreet materiaal en/of afbeeldingen **Voorbeelden** *Perspectiefname:* • Het hoofpersonage in het voorgelezen verhaal huilt. De kleuters leven zich in in het verdriet van het hoofdpersonage. Ze leggen aan de leerkracht uit dat het personage verdrietig is omdat die zijn speelgoed kwijt is. • De leerkracht leest een verhaal voor dat verteld wordt vanuit de ik-perspectief: '… en plots hoorde ik een luide 'bonk'.' De kleuters weten dat het personage in een vreemd huis is binnengewandeld. Ze vertellen wat het hoofdpersonage nu denkt: 'Die denkt dat de deur is dichtgewaaid.'									
KO 1.1.6	S.002	NL.327	NL.070		Geven expliciet informatie uit een voorgelezen tekst weer. **MIA** *Informatie:* • de belangrijkste gebeurtenissen • de situatie • de gevoelens • de personages • de perspectiefname *Weergeven:* • in eigen woorden • met gebruik van taal uit de tekst									
KO 1.1.9	NL.596		NL.071		Begrijpen de verhaallijn van voorgelezen teksten*. ** een variatie aan teksten*									
KO 1.1.9	NL.596		NL.072		Geven de belangrijkste elementen uit een verhaallijn van voorgelezen teksten weer.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					MIA *Weergeven:* • in eigen woorden • in chronologische volgorde • met gebruik van taal uit de tekst *Belangrijkste elementen:* • hoofdpersonage(s) • hoofdgedachte								
L4 1.1.5	NL.329 NL.597 NL.599		NL.073		Begrijpen gelezen teksten*. **MIA** *Begrijpen:* • expliciete informatie • hoofd- en bijzaken • hoofdgedachte • verbanden tussen voorgelezen tekst en vakspecifieke kennis en voorkennis • belangrijkste gebeurtenissen uit een verhaallijn **een variatie aan teksten*									
L4 1.1.5			NL.074		Geven expliciet informatie uit een gelezen tekst weer.									
L4 1.1.5, GO!			NL.075		Geven hoofd- en bijzaken in gelezen teksten.									
L4 1.1.5, GO!			NL.076		Geven de hoofdgedachte uit gelezen teksten.									
KO 1.1.7	NL.110 NL.111	NL.35 5	NL.077		Leiden relaties en verbanden af bij voorgelezen teksten. **MIA** *Relaties en verbanden:* • oorzaak en gevolg • probleem en oplossing									
L4 1.1.6	NL.112, NL.114	NL.35 7	NL.078		Leiden relaties en verbanden af bij gelezen teksten. **MIA** *Relaties en verbanden:* • middel-doel • deel-geheel • tussen hoofdpersonen en nevenpersonages									
L4 1.1.6	NL.112, NL.114		NL.079		Leiden logische conclusies af uit gelezen teksten.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					MIA *Logische conclusies afleiden:*informatie uit de tekst combineren									
L6 1.1.3	NL.333 NL.329 NL.112		NL.080		Leiden impliciete boodschappen in een gelezen tekst af. **MIA** *Impliciete boodschappen afleiden:* aanwijzingen identificeren, verbindingen maken, conclusies trekken **Voorbeelden** *Impliciete boodschappen afleiden:* • In de tekst zegt het hoofdpersonage 'Oef! Deze doos is zwaar'. Wat hij niet zegt tegen de nevenpersonages is dat die graag hulp zou krijgen bij het dragen van de doos. • In deze passage uit de tekst wordt impliciet gezegd dat het gaat regenen: 'Wannes keek naar buiten, zag de donkere wolken en nam zijn regenjas.'									
L6 1.1.3	NL.115		NL.081		Leiden logische conclusies af uit gelezen teksten. **MIA** *Logische conclusies afleiden:* impliciete en expliciete informatie uit de tekst te combineren									
Kritisch verwerken van informatie														
MD/ GO!	⚑	🔗	**Nr.**	E/B/G	**Leerlijn**	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
KO 1.1.8	Nl.355 NL.111 0 LL.024		NL.082		Maken verbindingen tijdens het beluisteren van voorgelezen teksten. **MIA** *Verbindingen:* • tussen de tekst en eigen ervaringen • tussen de tekst en vakspecifieke (voor)kennis									
L4 1.1.7, L6 1.1.4	NL.114 LL.025	NL.35 7	NL.083		Maken verbindingen tijdens het beluisteren van voorgelezen teksten. **MIA** *Verbindingen:* • tussen de tekst en eigen ervaringen voorkennis • tussen de tekst en vakspecifieke (voor)kennis • tussen passages uit de tekst									
L4 1.1.8	NL.128, NL.314		NL.084		Bepalen of de titel bij de tekst past.									
L4 1.1.6			NL.085		Herkennen werkelijkheid en fantasie bij (voor)gelezen teksten.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

L4 1.1.6			NL.086		Reflecteren over werkelijkheid en fantasie bij voorgelezen teksten.									
L4 1.1.6	NL.590		NL.087		Onderscheiden fictie en non-fictie bij voorgelezen teksten. **Te hanteren begrippen** fictie, non-fictie									
L4 1.1.6 L6 1.1.3	NL.444		NL.088		Herkennen feiten en meningen in gelezen teksten. **Te hanteren begrippen** de mening, het feit									
L6 1.1.3	NL.445		NL.089		Onderscheiden feiten en meningen in gelezen teksten.									
L4 1.1.9	NL.342, NL.113		NL.090		Verwoorden het standpunt van de auteur. **MIA** *Standpunt:* over het onderwerp van de tekst									
			NL.091		Geven een onderbouwde beoordeling over de standpunten van de auteur. **MIA** *Onderbouwde beoordeling*: argumenten uit de tekst									
L4 1.1.10	NL.590		NL.092		Verwoorden hoe een tekst aansluit bij het leesdoel.									
L4 1.1.10		LL.082 LL.083	NL.093		Herkennen de bruikbaarheid van gelezen teksten in functie van het leesdoel.									
L6 1.1.5	NL.344 BU.146		NL.094		Analyseren standpunten en boodschappen uit verschillende teksten over hetzelfde onderwerp. **MIA** *Verschillende teksten:* • teksten van verschillende auteurs • verschillende teksten van dezelfde auteur									
	LL049	NL.270	NL.095		Vatten informatie uit verschillende bronnen over hetzelfde onderwerp samen.									
L6 1.1.6			NL.096		Geven eigen gedachten en meningen weer over teksten. **MIA** *Gedachten en meningen:* • over de vorm • over de inhoud									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					Weergeven: • onderbouwd met informatie uit de tekst									
	NL.393		NL.097		Onderbouwen hun mening op basis van vergelijking van verschillende bronnen.									
L6 1.1.6			NL.098		Reflecteren over de invloed van de gelezen tekst op de eigen mening. **MIA** *Reflecteren over de invloed van de gelezen tekst op de eigen mening:* • relatie tussen zender en ontvanger • houding van de zender ten opzichte van de ontvanger en omgekeerd									
L6 1.1.4, L4 1.1.7			NL.099		Reflecteren over de kennis die de gelezen tekst opleverde.									
	IT.054	LL.083	NL.100		Herkennen de betrouwbaarheid van bronnen bij gelezen teksten. **MIA** *Betrouwbaarheid van bronnen herkennen:* • Wie is de auteur? • Wat is de datum? • Waarom schrijft de auteur dit?									
Leesproces sturen met behulp van strategieën														
MD/ GO!			**Nr.**	**E/B/G**	**Leerlijn**	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
					Sturings- en herstelstrategieën (metacognitief) bij lezen									
L4 1.1.11	NL.321 NL.346		NL.101		Herkennen sturingsstrategieën bij het beluisteren van voorgelezen teksten. **MIA** *Sturingsstrategieën:* • actualiseren van kennis en woordenschat • actief luisteren aan de hand van luisterstrategieën									
L4 1.1.11	NL.347		NL.102		Gebruiken sturingsstrategieën bij het beluisteren van voorgelezen teksten.									
L4 1.1.11	NL.351 LL.068		NL.103		Beschrijven sturingsstrategieën bij het lezen van teksten. **MIA** *Sturingsstrategieën:* • leesdoel bepalen • oriëntatie op de tekst • actualiseren van kennis en woordenschat • actief lezen door toepassen van leesstrategieën									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					• controleren van begrip • toepassen van herstelstrategieën • controle bereiken leesdoel **Te hanteren begrippen** de controle, het leesdoel, het begrip									
L4 1.1.11	NL.352 LL.069		NL.104		Passen sturingsstrategieën toe bij het lezen van teksten.									
L4 1.1.11~~,~~ L6 1.1.7	NL.353 LL.025		NL.105		Stemmen hun manier van lezen af op het leesdoel. **MIA** *Manieren van lezen:* • globaal lezen • intensief lezen • kritisch lezen									
L6 1.1.7		LL.082 LL.083	NL.106		Reflecteren over de keuze van zelf gekozen gelezen teksten in functie van het leesdoel.									
			NL.107		Duiden de invloed van eigen voorkennis en identiteit op de interpretatie van teksten. **Voorbeelden** • Bodhi weet al veel over de ruimte en zegt: 'Wanneer ik een verhaal lees dat zich in de ruimte afspeelt, kan ik me gemakkelijk voorstellen hoe de ruimte eruit ziet.' • Sara is sportief en speelt voetbal in haar vrije tijd. Ze zegt: 'Ik vind het stom dat in de meeste verhalen over voetbal de hoofdpersonages jongens zijn.' • Bashir is moslim. Hij las een boek waarin het hoofdpersonage ook een moslim is en zegt: 'Ik herken mezelf helemaal in Omar, het hoofdpersonage!'									
L4 1.1.11~~,~~ L6 1.1.7	NL.348 LL.058 LL.068		NL.108		Illustreren herstelstrategieën bij het lezen. **MIA** *Herstelstrategieën:* • Een stukje opnieuw lezen, langzamer. • Een stukje hardop lezen. • Een stukje verder lezen, wordt het dan duidelijk? • Naar de illustraties kijken, wordt het dan duidelijk? • Helpt het om een leesstrategie toe te passen? • Hulp vragen als je er echt niet uitkomt. **Te hanteren begrippen** hardop, de illustratie, opnieuw, langzamer, verder, de hulp									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

L4 1.1.11, L6 1.1.7	NL.349 LL.058 LL.068		NL.109		Passen herstelstrategieën toe.									
					Leesstrategieën (cognitief)									
L4 1.1.11	NL.355 NL.077	LL.016LL.047	NL.110		Herkennen leesstrategieën bij (voor)gelezen teksten. **MIA** *Leesstrategieën:* • voorspellen • vragen stellen • visualiseren • verbinden									
L4 1.1.11	NL.356 NL.082 NL.077	LL.016 LL.050	NL.111		Gebruiken leesstrategieën bij (voor)gelezen teksten.									
L4 1.1.11	NL.357 NL.078 NL.080	LL.068 LL.048	NL.112		Beschrijven leesstrategieën bij het lezen van teksten. **MIA** *Beschrijven:* Welke strategie zet ik wanneer in en waarom? *Leesstrategieën:* • voorspellen • vragen stellen • visualiseren: mentale beelden en zintuigelijke gewaarwordingen • verbinden • samenvatten • afleiden **Te hanteren begrippen** voorspellen, vragen stellen, visualiseren, verbinden, samenvatten, afleiden **Voorbeelden** *Visualiseren:* • Terwijl je leest speelt er zich een film af in je hoofd. • Bij het lezen van een tekst over een heerlijk geurende en mooi versierde taart, beelden de leerlingen zich in hoe de taart smaakt.									
L6 1.1.7	NL.090	LL.068	NL.113		Beschrijven de best passende leesstrategie(ën) bij het begrijpend lezen van teksten. **MIA**									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					Selecteren: • Wanneer de leesstrategie inzetten? • Waarom de leesstrategie inzetten? • Welke leesstrategie inzetten?									
L4 1.1.11,	NL.358, NL.078, NL.087, NL.091, NL.090	LL.069 LL016	NL.114		Passen leesstrategieën toe bij het lezen van teksten.									
L6 1.1.7	NL.359	LL.069	NL.115		Selecteren leesstrategieën bij het lezen van teksten.									
L4 1.1.11, L6 1.1.7		LL.053 LL.054	NL.116		Reflecteren over het eigen gebruik van leesstrategieën.									

KO	L4	L6
De kleuters kunnen 1.1.10 tonen dat ze de volgende tekstconventies begrijpen: inzicht in leesrichting, onderscheid tekst en beeld, congruentie tussen tekst en beeld. 1.1.11 tonen dat teksten een doel hebben: iets onthouden, iets doen, genieten	**De leerlingen kunnen** 1.1.12 tonen dat ze de volgende tekstconventies begrijpen: gebruik van interpunctie, hoofdletters, structuuraanduiders (verwijs-, verbindings- en signaalwoorden), titels, tussentitels en alinea's. 1.1.13 tonen dat ze doelen van teksten herkennen aan de hand van tekstkenmerken. < bv. instructies geven via een stappenplan, genieten van een gedicht >	**De leerling kan** 1.1.8 tonen dat hij/zij de volgende tekstconventies begrijpt: index, inhoudsopgave, legende, tabellen en figuren. 1.1.9 doelen van teksten analyseren aan de hand van tekstkenmerken. < bv. een publiek activeren via een reclametekst, informeren via een nieuwsbericht >

Tekstsoorten en tekstconventies

MD/ GO!			Nr.	E/B/G	Leerlijn	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
L4 1.1.13	NL.593		NL.117		Herkennen een grote variatie aan teksttypes uit verschillende tekstsoorten.									
L6 1.1.9	NL.277, NL.278 NL.281		NL.118		Verwoorden het doel van een teksttype bij het lezen. **MIA** *Doel:* informeren, mening vertellen, gevoelens tot uitdrukking brengen, overtuigen, aansporen, amuseren, raad geven, waarschuwen **Te hanteren begrippen**									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					informeren, mening vertellen, gevoelens tot uitdrukking brengen, overtuigen, aansporen, amuseren, adviseren, waarschuwen									
KO 1.1.10	NL.147		NL.119		Begrijpen de leesrichting. **MIA** *Leesrichting:* van links naar rechts, van boven naar beneden, van voor naar achter									
KO 1.1.10			NL.120		Volgen tijdens het voorlezen de leesrichting en paginawisseling.									
KO 1.1.10	NL.147		NL.121		Duiden het principe van leesrichting. **MIA** *Leesrichting:* van links naar rechts, van boven naar beneden, van voor naar achter									
KO 1.1.10	NL.253		NL.122		Herkennen het verschil tussen tekst en beeld. **MIA** *Verschil tussen:* • symbolen • pictogrammen • afbeeldingen • letters en andere tekens									
KO 1.1.10	NL.254		NL.123		Begrijpen de congruentie tussen tekst en beeld. **Voorbeelden** *Congruentie:* • de tekening in het prentenboek laat precies zien wat de tekst zegt • de bewegingen bij een liedje ondersteunen de tekst. Bij het woord 'springen' springen de kleuters • afbeeldingen bij woordplaten									
KO 1.1.10	NL.253		NL.124		Onderscheiden letters als verschillend van andere symbolen. **MIA** *Letters:* in verschillende verschijningsvormen: leesletters, kapitalen, lettertypes									
KO 1.1.11	NL.253		NL.125		Herkennen dat geschreven taal een communicatief doel heeft. **MIA** *Communicatief doel:*									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					• Taal kan bewaard blijven. • Taal kan tijd en afstand overbruggen. • Taal kan gelezen worden. • Taal kan gebruikt worden om iets te onthouden. • Taal kan gebruikt worden om een boodschap over te brengen. • Taal kan gebruikt worden om iets te benoemen. • Taal kan gebruikt worden om een verhaal weer te geven.									
L4 1.1.12			NL.126		Illustreren dat verhalen een opbouw hebben.									
L4 1.1.12	NL.237 NL.246 NL.247		NL.127		Begrijpen de functie van hoofdletters en interpunctie bij het lezen van een tekst. **MIA** *Functies van hoofdletters en interpunctie bij het lezen:* • De hoofdletter duidt het begin van een nieuwe zin aan. • De hoofdletter geeft een naam aan. • Het punt, uitroepteken en vraagteken duiden het einde van een zin aan. • Een uitroepteken geeft weer dat de tekst luid wordt gelezen. • Een vraagteken geeft weer dat een zin vragend wordt gelezen.									
L4 1.1.12	NL.084		NL.128		Herkennen elementen van tekststructuur. **MIA** *Elementen van tekststructuur:* • de alinea • de titel • de tussentitel **Te hanteren begrippen** de alinea, de tussentitel, de titel									
L4 1.1.12	NL.310		NL.129		Herkennen elementen van tekststructuur. **MIA** *Elementen van tekststructuur:* • de regel • het begin • het midden • het slot **Te hanteren begrippen** de regel, het begin, het midden, het slot									
L6 1.1.8	NL.268		NL.130		Herkennen elementen van tekststructuur.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

	NL.301 NL.304 NL.305 NL.306 NL.310				**MIA** *Elementen van tekststructuur:* • de tekstopmaak • cursief • vet • hoofdstuk **Te hanteren begrippen** de tekstopmaak, cursief, vet, het hoofdstuk									
L6 1.1.8	LL.080		NL.131		Begrijpen elementen van tekststructuur. **MIA** *Begrijpen:* • doel en gebruik *Elementen van tekststructuur:* • de index • de inhoudsopgave • de legende • de tabellen • de figuren									
L4 1.1.13	NL.313		NL.132		Illustreren het verband tussen tekststructuur en teksttype. **Te hanteren begrippen** de tekst, de tekstsoort, het teksttype **Voorbeelden** *Verband tekststructuur en teksttype:* • De kinderen van de klas schreven een brief naar de koekjesfabriek. Samen lezen ze de brief die de ze als antwoord kregen. Ze zien dat in de rechterbovenhoek de plaats en datum van waar en wanneer de brief werd geschreven. De leerkracht vestigt de aandacht op de aanhef en het slot van de brief. • Binnenkort gaat de klas naar een interactief museum. De leraar bracht een folder mee. De kinderen ontdekken zelf wat er allemaal te beleven valt door de folder te lezen. Het valt op dat elke activiteit wordt voorgesteld in een apart stukje tekst in de folder. Ze ontdekken de inkomprijs, het adres en de openingsuren achteraan op de folder.									
L4 1.1.13,			NL.133		Herkennen de doelen van teksten aan de hand van tekststructuur.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

L6 1.1.9					**MIA** *Tekststructuur:* • vormelijke structuur: tekstopmaak, titel, tussentitels, alinea's, afbeeldingen, witregels • inhoudelijke structuren: oorzaak-gevolgstructuur, chronologische opbouw, probleem-oplossingstructuur, vergelijkende opbouw, beschrijvende opbouw **Voorbeelden** • Tijdens het spelen van een gezelschapsspel ontstaat er onenigheid. Emre zoekt naar een oplossing door de spelregels te herlezen. Het vinden van een antwoord gaat snel omdat hij handig gebruik maakt van de tussentitels. • Bij het lezen van de korte inhoud, leidt Bashir af dat het verhaal chronologisch is opgebouwd.									
L6 1.1.9			NL.134		Analyseren de doelen van teksten aan de hand van tekststructuur. **MIA** *Tekststructuur:* • vormelijke structuur: tekstopmaak, titel, tussentitels, alinea's, afbeeldingen, witregels • inhoudelijke structuren: oorzaak-gevolgstructuur, chronologische opbouw, probleem-oplossingstructuur, vergelijkende opbouw, beschrijvende opbouw									
L4 1.1.12			NL.135		Herkennen samenhang in teksten. **MIA** *Samenhang:* woorden die de volgorde aanduiden **Voorbeelden** *Woorden die de volgorde aanduiden:* eerst, toen, daarna									
L4 1.1.12	NL.31 8		NL.136		Herkennen samenhang in teksten aan de hand van structuuraanduiders. **MIA** *Structuuraanduiders:* • verwijswoorden: verwijzen terug naar iets wat eerder genoemd is, of wijzen vooruit naar iets wat kort daarna genoemd wordt • signaal- en verbindingswoorden: verbinden zinnen of tekstdelen en geven aan wat voor verband er tussen die zinnen of tekstdelen bestaat.									
L4 1.1.12	NL.31 8		NL.137		Begrijpen de betekenis van structuuraanduiders.									

PBD-GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd

					MIA *Structuuraanduiders:* • verwijswoorden • signaal- en verbindingswoorden **Te hanteren begrippen** het verwijswoord, het verbindingswoord									
L4 1.1.12	NL.31 8		NL.138		Herkennen de invloed van zinsconstructies en tekstconventies op het tekstbegrip bij het lezen. **MIA** *De invloed van zinsconstructies en tekstconventies:* • Korte concrete zinnen geven duidelijk de boodschap weer. • Zinnen met voegwoorden (zoals, omdat, daardoor…) die een redenering weergeven • In een informatieve tekst geven tussentitels bij alinea's kort weer welke informatie in die alinea over het onderwerp zal gegeven worden. **Te hanteren begrippen** het voegwoord, de redenering									
L6 1.1.8			NL.139		Tonen hun kennis van tekstconventies in verschillende contexten. **Voorbeelden** • Thijs kan goed voorlezen. Dat komt omdat hij tijdens het lezen goed kijkt naar de leestekens. Zo weet hij wanneer hij moet ademhalen, de zinnen moet splitsen, even moet wachten enzovoort. • Amina en Leyla lezen samen in een boek. Ze lezen om de beurt een zin. Daarbij kijken ze goed naar de hoofdletters en de leestekens. Zo weten zij waar de zin begint en waar die stopt.									

PBD GO! CONCEPT nog niet goedgekeurd